

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

655.42

Hely

Idő

"1930"

Személy

Szerző:

(M. K.)

Cím:

Szajnaparti könyvárusok a
Népszínház-utcában.

Forrás:

Budapesti Hirlap

Bp.

(Hely)

1930. II. 13.

(Idő)

(Köt. v. füz.) ((

Szajnaparti könyvárusok a Népszínház-utcában

Az intellektuel-romantika vadvirága pesti kapuk aljában
A ponyvaregény lehengette a „dis kötésű” könyveket —
Hol szeretik legjobban a töltőtollat?

A legrészletesebb lelkű bűnös Bonnard Szilveszter, valamint Bergeret úr, aki az elmékedés végtelenbe vesző szilfa-sorain jutott el Párizs városáig, egyaránt különösképp kedvüket kelték a szajnaparti könyvárusok ócskaságai közt. Ők is, akárcsak könyvben fogant figurájuk megteremtője, Anatole France tiszteletreméltó akadémikus, nagy kedvvel esapták be a gyűrött antikvitással züllött, örökbecsű gondolatok egyszerű lelkű zsidáru-sait. Mert ezek a halhatatlanná örökített szajnaparti könyvárusok, akik sátorponyvára teregetik portékájukat, soha e világi életben nem mutattak különösebb hajlandóságot arra, hogy maguk is megkóstolják vagy kikóstolják árucikkeik mineműségét. Minden időkből nagy becsét tulajdonítottak az angoulemi hercegnő nem annyira irodalmi mélységekben szántó, de annál pajkosabb kalandjainak, a lefejezett toronyór átkáról szóló kísérteties históriának, nemkülönben az újabb korok háborzongató detektívtörténeteinek. Ezzel szemben mélységes megvetéssel sújtották azokat a kopott tanárebereket, akik végső elszántasággal elhatározták, hogy e szőröslelkű kal-márokkal vacsorára való aprópénzzé váltattják át Boëtius vagy Bossuet valamelyik finom,

régi kiadásának ritkaságszámba menő, otthon féltve őrzött példányát.

Megtörtént, hogy előkelő francia akadémikus urak megvásárolták három frankért Walter Scott zsirfoltokkal ékes, gyűrött, piszkos, foszladozott, valamelyik szörnyű rémregényét, csak hogy ráadásul megkapják Suetonius egy alig ismert kiadását.

Rútul becsapták az akadémikus urak és egyéb hozzáértő művelt urak a derék, palléroztatlan zsidáru-sokat, akik azonban vajmi keveset vesztek, mert ők viszont Suetonius is, a Dialogusokat is, meg a Divina Comedia firenzei kiadását is, „ráadásként” vették meg, ha a tulajdonosnak volt éppen másfél frank ára ponyvafüzete, lovagregénye, detektívhistóriája és más egyéb közkedvelt „irodalmi” csemegéje.

A szajnaparti könyvárusoknak ez az intellektuel-romantikája bevonult most Budapestre. A Múzeum-körúton, a régi Nemzeti Színház telkén épült üzletház épületéhez ragasztva már hosszabb idő óta virágzik egy ilyen üzem, amelynek irodalmiáiban jártas tulajdonosa cégéről oda is írta, hogy amilyen szajnaparti könyvárudához hasonlóan kereskedik.

Ez a jó ember már a cégével elárulta, hogy túlságosan is verzátus az intellektuelket bővülő csaláptaságokban, nincs is a boltjának romantikája, mert aki nem csupán Arisztotelezt, hanem a kettős könyvvitelt is ismeri némiképp, hamarosan rájön, hogy a múzeumkörúti szajnaparton mindössze annyival olcsóbbak az ócska könyvek, amennyivel csekélyebb a falhoz ragasztott könyvespolc rezsije az antikvárius boltbérénél.

A könyv és a rizling-iröccs

Am sokkal érdekesebb ennél a Népszínház-utca és környéke: a Nagyfuvaros-utca és az Erdélyi-utca, ahol naiv lelkek a teremtő géniusz csodálatos ösztönével, mindenféle különösebb irodalmi ismeret híján megberemteték és a semmiből valósággá kreálták a szajnaparti könyvárusítás formáit és módzatait.

Egy jóra való crszébetfalvai műszerész-embernek tűnt fel először nemrégiben, hogy a Népszínház-utca 39. számú földszintes ház kapualját a Gondviselés is arra teremtette, hogy ezen az irodalmiaktól vajmi kevésbé fertőzött egyszerű jözsefvárosi vidéken a kultura terjesztésének centruma legyen.

Havonkint előre fizetendő harminc pengőért kibérelte az eredetileg egészen hétköznapi kapualját és a Teleki-téri „handléktól” összevásárolt száz kötet hamisítatlan limonádét. Páratlanul ötletes reklámot talált ki, odaírta a könyvvel telirakott asztalka oldalára, hogy: Minden darab hússz fillér.

A Népszínház-utca környékének egyszerű polgárai az első napokban meghökkentek: hogy a csudába lehet egy könyvért annyit kérni, amennyi egy becsületes „hosszúlépésnek” az ára. Később azonban úgy számoltak, hogy a könyvet nem szabad hosszúlépés-mértékkel mérni, tekintve, hogy az irodalom átmeneti forma a hosszúlépés és a fröccs között. *Drágább, mint a kádárka-hosszúlépés, de olcsóbb, mint a risling-fröccs.*

Igy aztán lassankint *hozzászoktak a könyvekhez*, a nagy forgalom pedig különösen akkor fejlődött ki, amikor ennek az öntudatlan szajnaparti könyvkereskedésnek az üzletmenete megengedte, hogy ne kelljen sóvárgón késpénzt követelni minden esetben. Akárcsak a környékbeli kiskoreszmáknak, a Népszínház-utcai könyvesboltnak, vagy kapualjban szintén kitermelődött a maga törzsközönsége. Ezeket már a virágzó üzletmenet jóvoltából *csereüzlettel* lehetett odaszoktatni az irodalmi centrumhoz. Két könyvért kaptak egy másikat. Két Courtsmahlerért egy Marlitot.

Mielőtt a tél beköszöntött volna, a kis könyvespolic nap forgalma elérte a hatvan-hetven pengőt is. Ezen a környéken *divat lett a könyvolvasás*, de csak azon az alapon, hogy a vásárolt könyvnek a 39-es számú ház kapualjából kell származni.

Bessz a Teleki-tér irodalmi forgalmában

Ez a körülmény óriási *bessz* idézett elő a Teleki-téren, ahol egyébként sem volt soha nagyobb szabású *hossz* a könyvekben. A környékbeliek azonban a szajnaparti rendszer bevezetése óta *teljesen elszoktak a Teleki-tértől*, mire az ottani árusok többé nem voltak hajlandók a handléktól átvenni az óskaaruhák, lyukas cipők és szakadt törülközők tömkelegében megbujt könyveket. Így aztán a könyvet vásárló handlák hátat fordítottak a Teleki-térnek és a Szajnapart, illetőleg a Népszínház-utca 39. számú ház kapualja felé fordították tekintetüket.

Jól is ment az üzlet egy ideig, ameddig be nem köszöntött a tél, főleg pedig amíg a *konkurrencia* föl nem ütötte „átkos” hidraféjét. Egyszerre ugyanis a Nagyfuváros-

utcában észébe jutott egy kapualjbeli *cu-korbaárusnak*, hogy ő is *könyvvel fog ezután kereskedni*. Rögtön utána ugyanez az ideája támadt egy másik úriembernek is, aki azelőtt *szintén vajmi keveset törte és tömte a fejét könyvekkel*.

Ily módon a kultúrának ezen az eddig nagyon is elhanyagolt vidékén *egyszerre hárman is rávelettek magukat a könyvárusítás dicséretes mesterségére*. Ami végül is azt a sajnálatos következményt vonta maga után, hogy a Népszínház-utcabeli könyvárus napi

hatvan-hetvenpengős fogalma leesett *hat-hét pengőre*.

De irodalmi körülmények is közrejátszottak az üzlet elapadásánál. A legkelendőbb portéka ugyanis „*A hóhér gyilkosa*” című ponyvaregény volt, amelynek mind a hatvan-ezer folytatását elkapkodták. Csodálatosképpen azonban *ezt a kitünő művet még a törzspublikum sem volt hajlandó kettő az egyhez arányban visszaadogatni*. Inkább megvették késpénzért az újabb füzeteket, amelyek ára közben 16 fillérről — *horribile dictu* — fel-szökött 30 fillérré. „*A hóhér gyilkosa*” tehát elfogyott. Két árva füzet szomorkodik belőle a polcon: a 13-ik és a 37-ik folytatás. De ezekre is adtak már 10, illetve 18 fillér foglalt.

Nem könyvárusnak való a betű

A szomorú gazdasági viszonyok egyébként is *egyoldalúvá* tették az üzlet forgalmát. Alig vásárolnak, ezzel szemben *nyalábszám hozzák a díszkötésű lexikon-sorozatokat* és panaszozza a könyvárus felesége:—

— Sajnos, a népeknek *nincs belátásuk*. Ezekért a *lexikonokért* is megkövetelik a *húsz fillért*, akárcsak egy jó, kelendő és még tiszta, gyűvetlen füzetregényért. *Kénytelen vagyok átlagban megvenni, holott három füzet mellett olykor hét-nyolc lexikont is hoznak*. A füzetért csak megkapja az ember a harmime fillért, de mit csináljak a lexikonnál, vagy más *díszkötésű könyvekkel*?

— Szokott-e olvasni, asszonyom, — *kérem*, — megbírálja-e a vásárolt és eladásra kínált könyveket?

— Isten ments, — *válaszolja*, — *nem való a könyv a kereskedőnek, csak annak kell az, aki vásárolja*. Nem is jó ingyen olvasgatni a könyvet, mert nagyon *kényes jószág*; piszkolódik, gyűrődik, veszít az értékéből. Van olyan agyonolvasott könyv, amelyért *tisztességgel* nem lehet 16 fillérnél többet kérni.

A polcon észreveszek egy *díszes, bőrkötésű könyvet*: „*Saját erejéből*” — ez a címe. Pesten nyomták 1871-ben, az *aldunasonon*, a 9-es számú házban. Drága portéka: 80 fillér az ára. Értékes irodalomtörténeti megismerést nyerek, amikor első oldalát megnezem. Az írója ugyanis: *Hillern (Marlitt) Vilma*. Szégyen ide, *szégyen oda*: a Népszínház-utcában tudtam meg, hogy ezt a nevezetes *Marlitt*-ot *Hillern* Vilmának hívták egykorvaló földi virágzása idején.

— Hol a gazda? — *kérem az asszonytól*.

— Amióta rosszul megy az üzlet, *töltőtollal kereskedik*. A Váci-úton kibérelt egy kapualjat: hála Isten, a töltőtollon lehet még keresni. *A töltőtollat nagyon szeretik a Váci-úton*.

Egy gyerek jön, kezében *öt-hat rendkívül kicsiny* füzetes könyv. Olyan *kicsinyek* ezek a füzetek, hogy még nem is láttam ilyen *kicsinyeket*. A címeikkel összevetve, a szó szoros értelmében helyes lenne ez a *gyűjtőelnevezés*: *ponyva a mellényzsebben*. A könyvárusné fogatja:

— „*A megcsalt szerető véres bosszúja*” — olvassa az egyik címet és hozzá morfondíroz: — *jó, jó, az ilyent szeretik az olvasó népek*, de nagyon *kicsiny* a könyv, mit lehet ezért kérni? Nem kell fiam, nem tudom megvenni. Elküldte a gyereket a Nagyfuváros-utcai *konkurrenshez*.

(n. k.)